

zemljišča. Gasilne brizgalnice je oddala banka v tem časi 4 občinam. Od 1. januarja 1882 do 31. decembra 1882 skleneno je bilo vseh zavarovanj 77.658 fl. za kapital 78.424.408 gld. 30 kr. proti plačilu zavarovalnin in pristojbin 1.816.257 gld. 56 kr., za škodo pa se je izplačalo v tem časi 803.274 fl. 68 kr. Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnim postajajo čez dalje priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca decembra 1882 637 členov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 117.149 gld. 67 kr. in vpisali ulog za 470.155 gold. Zastopniška pokojninska zaloga imela je do konca decembra 1882 3974 deležnikov in njeno premoženje narastlo je na 30.002 gld. 32 kr. v gotovini in vrednostnih papirjih.

Iz Maribora. (Okrajni glavar — volitve.) G. Pavič plem. Pfauenthal, okrajni glavar, imenovan je za dvornega svetovalca in je prestavljen k namestniji Zadarskej v Dalmaciji. Kdo bo njegov naslednik? Morebiti trd Nemeč, če bode šlo po željah tukajšnjih glavačev. Čuditi bi se nam ne trebalo. Saj imamo pri glavarstvu itak že uradnikov, ki ne umejo slovenski, n. pr. g. Leitner, g. Winter. — Znani Hammer-Amboss je po več ur čepel v uradnici okrajnega zastopa, zraven pa „voter“ Wretzl, staubar Črniček in stari Seidl. Tiščali so glave in nose vkup in tuhtali, kako bi zmagali v veliki posestvi za okrajni zastop. No, velikikega truda ni trebalo, ker je skoro vsak meščan, ki ima hišo, že veliki posestnik. Da so nemčurji nalovili kakih 100 pooblastil in vsako bablje izvohali in nadlegovali, to kaže, da so se Slovencev bali ali da imajo zaradi volilnega reda slabo vest. Od 557 vpisanih velikih posestnikov je vkljub silnej druzegzi nemčurskej izostalo 260, tedaj skoro polovica. Volilo je samo 297; nemčurji so dobili 231 glasov, Slovenci pa 66. Pred tremi leti so Slovenci zmagali s 66—72 glasovi, ker Nemci in meščani volit prišli niso. Zelo nepotrebno in smešno pa je baharstvo nemčurjev, da so Slovence premagali; teh niso nemčurji premagali, ampak volilni red, katerega so si liberalni Nemci po svojem kopitu prirezali. Jutri volijo kmetje in želimo, da izvolijo vrle slovenske može, da saj izvedo, kaj bodo nemčurji z njihovim denarjem v okrajnem zastopu delali.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar obiščejo letos sredi leta Ljubljano k 600letnici, od ondot gredo v Idrijo, Bled in Kamnik. — Flom. Dahlen šel je v pokoj. — Brambovski minister je zaukazal letos k novačenju pozvati tudi l. 1860 porojene. — V državnem zboru so poslanci sprejeli konečno novo obrtnijsko postavo, za njo je glasovalo 126 konservativnih in narodnih

poslancev in proti njej 105 liberalcev. Ti so tedaj propali! Hvala Bogu! Sedaj še treba, da pritrdijo prenaredbi šolske postave. Začeli so obravnavati letošnji proračun. Da se pokrijejo vsi stroški, treba bode 16 milijonov v zajem ali na posodo vzeti, ker je 16 milijonov v državnih blagajnicah na razpolago. Da je zopet posojila treba, temu niso poslanci konservativni krivi, ampak povodenj na Tirolskem in Koroškem, katerima deželama je treba pomagati, dalje popustljivost liberalcev, ki niso potrebnih železnic stavili in katere smo prisiljeni sedaj delati, ako nečemo v kupčijskih in trgovinskih rečeh zaostati, in naposled dolgovi, katere so liberalci državi navesili pa nič dobrega z denarjem izvršili. — Nemški liberalci pokazujejo se čedalje očitneje kot izdajalci mile naše Avstrije in cesarja, kajti sedaj uže tirjajo, naj Gališko z Bukovino vred odecipimo od skupne vlade cesarjeve na Dunaji, da ne bodo več poljski in rusinski poslanci zahajali in glasovali v državnem zboru. Zakaj to? Zato, ker upajo tako večino dobiti čez Čehe in Slovence in tako te stiskavati in za Bismarkovo nemčijo prirediti; nas Slovencev tedaj in Čehov se upajo požreti le, če slovanske Poljake in Rusine odpravijo. To se sicer ne more zgoditi pa grdo je, da tisti, ki vedno upijajo, kako za cesarja in Avstrijo trpijo in gorijo v resnici pa delajo na njeno vedno nadrobneje razkalenje in slabenje! — Vesela novica prihaja iz Zagreba. G. dr. Makanac je začel društvo snovati, da se Hrvati in Srbi spravijo in porazumejo. To je silno potrebno in vsem Jugoslovanom avstrijskim koristno. Bog blagoslovi ovo vrlo podjetje!

Vnanje države. Nemški cesar in papež sta si dopisovala zastran tega, da bi prenehalo preganjanje katoličanov na Nemškem, pa nemški ministri nečejo miru. Bati je se toraj, da preganjanje traja naprej. Katoliški poslanci so zaradi tega močno razburjeni. Cesarjevič Rudolf je prišel v Berlin pa tudi angleški kraljevič obhajati sreberne poroke nemškega cesarjeviča Bismark začena zopet liberalcem dobrikati se — Francozi dobili so precej nemirnega ministra zunajnih zadev, po imenu Challemel-Lacour. Mož sovraži Nemce. V Madagaskar hoče vojakov poslati, da rogovileže Angleže izpodijo. — Irci snujejo tajno društvo 500 mož, ki morajo potem skrivoma iti v angleška mesta London, Liverpool, Manchester itd. in jih užgati. — Italijani se ne upajo pograbit Tripola pa prežijo vendar na ugodno priliko. — Greški bivši minister Komunduroš je na smrt zbolel. — Bolgarski knez je deželo zapustil in nad Dunaj odpotoval domov na Nemško. — Rusi dobili so popolno pravico do severne struge Donava pri izlivu v Črno morje. Zoper Jude začnejo postopati ostro in odločno, najrajše bi jih popolnem iztirali. V Nikolajevu ob Črnem morji iz-

delujejo tri velkanske vojne ladije oklopnice. — Perzijski kralj pojde h kronanju ruskega carja v Moskvo in obišče potem še druge evropske dežele in mesta.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

II. 7. Kteri so bili navadni pridelki starih Slovanov? V prvi dobi so brez dvombe pestovali žito. Da je toto bil njihov menda najnavadniji pridelek in živež, njihov vsakdanji kruh, to lahko sklepamo iz imena samega: žito = ži—to od ži—ti, ži—[vi]—ti. Ta beseda je bila in še je sedaj doma pri Slovanih.

V obče so naši paganski stariši s izrazom „žito“ imenovali tisto vrsto rastlin, katere so jim pač v tem ali onem kraju veljale navadno za živež. Odtod prihaja, da sedaj pod imenom „žito“ po nekterih krajih n. pr. pri Ljutomeru razumevajo rž, po drugih pšenico, drugod zopet oboje, t. j. rž in pšenico.

Na Dobrni izraz „žito“ velja za: rž, pšenico, proso, hajdino in turščico. Na meji srbsko-hrvatski proso pravijo žito. Ko so namreč južni Slovani bili spoznali proso, postalo jim je najprijetnejši živež.

Hrana od prosa bila je na dnevnem redu. Od prosa pekli so kruh, pripravljali kašo. Ako je Slovan hotel ptujca počastiti, je pred-nj položil proseno jed in med.

Kar je rečeno glede besede „žito“, isto bo veljalo gotovo tudi ob imenu „jedličje“, ki je znano na Koroškem; dotična rastlina bila je o svojem času menda navadna jed, hrana.

Z ječmena phali so pšeno, bržčas tudi s pšenice, odtod morda njeno ime, ali so pa ječmenu s prva po kterih krajih rekali pšenica. Z ovsom in ječmenom so kmili perotnino in konje. Luk ali čebula in česnek sta takrat pri hiši nadomestovala vse naše „malovje“ ali korenje. Luk in česen bila sta skoro na vsakej mizi, zatoraj so te rastline Slovani sadili v velikej meri. Repo in mak sejali so le po vrtih.

8. Kako so Slovani zrnje pripravljali za živež? — Stari Grki in Rimci so klasje pekli ter zrnje brez vsakega daljšega obdelovanja zobali. Bržčas so tudi Slovanje vsaj v najstarejši dobi tako ravnali. Vendar že od pomniveka so brez dvombe Slovani posluževali se ročnih mlinov; s pomočjo totih so drobili zrnje in dobivali moko. Pisatelj, katerega večinoma tukaj posnemamo, pravi, da so to bili mlini, kakoršnih so imeli Grki pa Rimci v poznejši dobi in kakoršnih danes najdeš po Aziji, namreč: dva kamena, od katerih je spodnji na sredini visok a proti okrajku vse nižji in nižji, zgornji pa je vdobljen tako, da ga lahko vrtilj po zdolnjem. Zgornji kamen ima otvor ali luknjo, kamor se

polagoma spušča zrnje; če ga primeš za ročico ter vrtilj, dobil boš moko, se ve da ne najlepšo. Niso li žrnje pri naših Haložanih in pri Slovanih na Moravskem, kolikor je pisatelju teh vrstic znano, gospodarstvena dedščina naših predstarišev?

9. Slama služila je za pokrivanje prebivališča, ob zimskej dobi so jo pokladali tudi živini. Seno in otavo, skrbno osušeno, shranjevali so na podstenji, pod pristrešjem, ali so pa slamo, seno in otavo spravljali v velike krpe, ki so jih vtrjevali s pomočjo primernih kolov. Ta način gospodarstvene priprave Rusi imenujejo „koli“, Poljaki „kolnia“, Čehi „kolna“, Slovenci na Murskem polji pa pravijo „oselica“, t. j. ob selo, selišče, prebivališče postavljen velik kup slame ali kterega si bodi rastlinstva.

10. Ograje, ogradi. — Izmed sadonosnega drevja so stari Slovanje gojili posebno jablan ali jabelko, pa tudi hruške, breskve sljive ali češplje in orehe. Vrte pripravljali so si blizo domovja; v istih pestovali so luk, česnek, mak in druge rastline. Da živad tega ni mogla oškodovati, zatoraj so dotične kraje zagrajevali s plotom. Zdi se, da je Stari Slovan tudi svoje njive ograjeval, ker mu je številna zverad sicer preveliko škodo delala; zarad tega je tudi tu in tam svoja prebivališča postavljaj sred polja, da bi ga laglje opazoval in varoval.

11. Ne smemo pozabiti, da je reja lena in konopelj bila posebno priljubljena in poglavitna skrb ženskega spola. Staroslovenske žene in dekleta so od omenjenih rastlin pridelovale obлеко domačej družini in neke arabski potovalec, Ibrahim ibn Jakub po imenu, ki je živel v 10. stoletji, hvajl ukusno lepoto slovanskega oblačila, katerega so bile škrinje polne. — Razven ostalih manje imenitnih rastlin, so naši predniki poznajali lastnost hmelja, če ne oplenjenega, vsaj v njegovem divjem stanji ter so ga že v srednjem veku dodajali pivu, dá, nekteri celó mislijo, da je hmelj od Slovanov prešel k ostalim narodom evropskim.

12. Lega njiv in travnikov bila je vrvnana po tem, kako se je obdeloval in v polje prevstvarjal zdaj ta zdaj oni košček prvlje še neobdelane zemlje, bodisi, da je bil bliže vesi ali se dozdeval rodovitnejši ali ugajal temu ali drugemu semenu. Zemljišče bilo je imovina vsem soseščanom skupaj; pozneje imela je vsaka družina svoje polje, ki se pa je nerazdeljeno podedovalo otrokom umrlih starišev. — Ko so Slovanje bili podložniki Germanom ali Nemcem, so slovenska kmetijstva bila vselej menjša, kakor nemška ter so se merila po številu plugov, ki jih je bilo treba, da so zamogli polje obdelati. Kakor staronemški pisatelj Helmojd poroča, je jeden plug zaznamenoval jedno kmetijo. Tako je določil še leta 1262 gnezenski shod. Potem nazoru so na Českem kmetijstva